

Oponentský posudek na disertační práci Jana Kratochvíla: „Ochrana sociálních práv v Evropské úmluvě na ochranu lidských práv a Mezinárodním paktu o občanských a politických právech“

Předkládaná disertační práce mírně nadstandardního rozsahu (230 s.) se zabývá lidskoprávním tématem ochrany sociálních práv, který v současné době doznává stále větší pozornosti. Z textu doktorandovy disertační práce je patrná jeho výzkumná činnost této problematiky, nejen na poli teoretického studia, ale i analýzy judičiální praxe Výboru pro lidská práva při OSN (dále jen „Výbor“) a Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „Soud“) a dalších mezinárodních kontrolních či soudních orgánů, jakým je např. Meziamerický soud pro lidská práva.

Disertační práce je rozdělena – vedle úvodu a závěru – do šesti meritorních kapitol. První kapitola nazvaná „Sociální práva jsou lidská práva“ je věnována teoretickým otázkám sociálních práv, podepřenými argumenty o jejich významnosti. Ačkoli nelze naprosto vytknout nesprávnost uvedených údajů týkajících se historického vývoje OSN, přijímání jednotlivých mezinárodních instrumentů a budování kontrolního mechanismu, je třeba zvážit, zda bylo nutné pro účely této disertační práce zabývat se historickým vývojem tak podrobně. Naopak zajímavá a bezesporu relevantní je úvaha doktoranda nad finanční náročností sociálních práv jakož i komparace jejich údajné progresivnosti a kolektivní povaze závazků z nich vyplývajících s povahou občanských práv. Doktorand posléze shrnuje své teoretické úvahy a uzavírá na str. 45: **„Ochrana sociálních práv skrze práva občanská je jednou z možností, jak dát ochraně sociálních práv větší váhu a důležitost.“** A pokračuje: „Tímto se budou zabývat zbývající kapitoly.“ Ačkoli s tímto závěrem nelze než souhlasit, nabízí se přesto otázka, co vlastně má doktorand v úmyslu zkoumat, když v úvodu své disertační práce na str. 13 uvádí: **„Není účelem této práce podrobně definovat tato sociální práva a poté zkoumat, jak je lze chránit skrze práva občanská.“** Tato sociální práva pouze zhruba vymezují prostor, který je předmětem zájmu disertační práce. Spíše tedy než

o ochraně sociálních práv skrze práva občanská lze mluvit o sociálních dimenzích, či aspektech občanských práv.“ Posléze, na str. 15, autor uvádí: „**Tato disertační práce je jednosměrná v tom smyslu, že se snaží zjistit možnosti ochrany sociálních práv skrze práva občanská.**“ Následující kapitoly disertační však práce dávají na srozuměnou zcela jasně, jakým směrem doktorand zaměřil svůj výzkum. Podobným nejasnostem by se však měl snažit ve své budoucí vědecké činnosti vyhnout.

Na tuto část navazuje pět kapitol zaměřených na analýzu sociálních aspektů vybraných občanských práv: práva na život, zákazu špatného zacházení, práva na soukromý život, zákazu diskriminace a konečně práva na spravedlivé řízení.

K logickému strukturování této části disertační práce nelze autorovi disertační práce než pogratulovat. Každá kapitola začíná přehledem judikatury, jež je výsledkem dlouholeté rozhodovací praxe Výboru a Soudu, a která podle názoru doktoranda je relevantní pro práva sociální. Krátký exkurz je pak věnován praxi jiných jak mezinárodních tak vnitrostátních orgánů. Závěrem každé kapitoly je úvaha o možném vývoji judičiální praxe zejména Výboru a Soudu při ochraně sociálních práv.

Přehledy stávající judikatury Výboru a Soudu nesporně dokládají autorovu znalost této oblasti, kdy fundovaně hovoří o jednotlivých judikátech a právních závěrech v nich obsažených. Přestože lze s jeho výkladem a analýzou v zásadě souhlasit a ocenit autorův zájem a znalost této oblasti, doložený hojnými odkazy na jednotlivé judikáty, jisté pochybnosti však vzbuzují úvahy o možném vývoji rozhodovací praxe těchto dvou mezinárodních institucí, a to zejména na poli ochrany práva na život a zákazu špatného zacházení. Je přenositelnost indické a africké judikatury do Úmluvy a Paktu a potažmo do rozhodovací činnosti Výboru a Soudu skutečně reálná a chtěná? Bylo skutečně úmyslem tvůrců Úmluvy pojmout ustanovení článků 2 a 3 tak široce, aby se vztahovala i na ochranu sociálních práv? V rámci ústní obhajoby navrhuji, aby se doktorand této tématice věnoval.

Jestliže následujícím dvěma kapitolám věnovaným respektive právu na soukromí a zákazu diskriminace nelze po stránce formální a zejména obsahové nic vytknout, kapitola následující, zaměřená na právo na spravedlivé řízení několik si poznámek zaslouží. Předně, je otázkou, do jaké míry předkládaná práce, jejímž hlavním obsahem je ochrana sociálních práv, vyžaduje tak podrobný výklad co do charakteru „občanských práv a závazků“, aby bylo doloženo, že ustanovení článku 6 Úmluvy se na spory týkajících se sociálních práv vztahuje. Nabízí se totiž otázka, zda se spory o sociální práva co do záruk skýtaných článkem 6 Úmluvy nějakým způsobem liší od jiných sporů, jestliže je z judikatury Soudu zřejmá autonomní povaha „občanských práv a závazků“. I tato část disertační práce by zasluhovala podrobnější pojednání v rámci její obhajoby.

V závěrečné části své doktorandské práce autor shrnuje výsledky svého zkoumání, jimž lze vskutku přisvědčit.

Přes uvedené připomínky a otázky je nesporné, že Jan Kratochvíl ve své disertační práci jednoznačně prokázal znalost zvolené tematiky i schopnost samostatné tvůrčí práce. Doporučuji proto disertační práci k obhajobě a po jejím úspěšném závěru i udělení doktorandu akademického titulu PhD.

30. srpna 2009

JUDr. Eva Hubálková, PhD.

